

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (ISHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 25.06.2023
Published /Yayınlanma 31.08.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(98), 2117-2129

10.5281/zenodo.8307128
Araştırma Makalesi
ISSN: 2459-1149

Uzman Öğretmen Özgür CANDEMİR

<https://orcid.org/0000-0001-6447-561X>

Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi (YL) (TEZSİZ) Şanlıurfa/ TÜRKİYE

Okul Aile İş Birliğini Güçlendirme Üzerine Bir İnceleme

A Study on Strengthening School-Parent Collaboration

ÖZET

Bu incelemenin amacı okul-aile iş birliğini güçlendirme konusunda yönetici/idareci, öğretmen ve veli beyanları neticesinde var olan durumu betimlemek ve okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesine dair çözümsel öneriler sağlamaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş; verilerin toplanmasında görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma 2020-2021 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi Süleymaniye Mahallesinde bulunan ilkokullarda görev yapan yönetici/idareci, öğretmen ve veliler ile beraber yapılmıştır.

Bu çalışmada yönetici/idareci ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin görüşleri içerik analizi ile incelenmiştir. Yönetici/idareci, öğretmen ve velilerle yapılan görüşmelerde sorunların belirlenmesi ve belirlenen bu sorunlara ait çözüm önerilerine dair birçok ortak düşüncelerin olduğu fakat fonksiyonel duruma gelmesinde paydaşların harekete geçmediği ve bu yüzden sorunların devam ettiği belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için okul yöneticileri ve öğretmenlerin velilerden beklentileri, sorumlulukları ve dahası hakları olduğu konularda üstlerine düşen rollerin yapılamadığı fikirleri ortaya çıkmış olup yönetici ve öğretmenlerin söylemleri paralellik göstermektedir. Okul aile işbirliğinin güçlendirilmesi açısından velilerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan iletişim sorunu, ekonomik nedenler, okula karşı olumsuz tutumların ve eğitim durumlarından kaynaklı bir takım ortak söylemlerin var olduğu bir takım sorunlar belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul, aile, veli, okul aile işbirliği, okula veli katılımı, okul yönetimi.

ABSTRACT

The aim of this review is to describe the situation as a result of the statements of administrators/administrators, teachers and parents in terms of strengthening school-family cooperation and to provide analytical suggestions for strengthening school-family cooperation. The Qualitative research method was preferred in the study; the Interview technique was used to collect data. The study was conducted with the administrators/administrators, teachers and parents working in primary schools in Şanlıurfa province Haliliye district Süleymaniye District in the 2020-2021 academic year.

In this study, the views of administrators/administrators and teachers on school-family cooperation were analyzed by content analysis. In the interviews with the administrators/administrators, teachers and parents, it was determined that there were many common ideas about the identification of problems and solution proposals for these problems, but the stakeholders did not act in order to become functional and therefore the problems continued. According to the results of the research; For the development of school-family cooperation, the expectations of school administrators and teachers from parents, their responsibilities and, moreover, the ideas that their roles cannot be fulfilled in the subjects that they have rights have emerged, and the discourses of administrators and teachers show parallelism. In terms of strengthening the school-family cooperation, a number of problems have been identified, including the communication problem of parents with school administrators and teachers, economic reasons, negative attitudes towards school and some common discourses arising from educational status.

Keywords: School, family, parent, school-family cooperation, parent participation in school, school management.

1. GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda okul aile işbirliğinin güçlendirilmesi adına okullarda yürütülen çalışmaların yönetici/idareci ve öğretmen verimliliğinin yükseltilmesi, kişilerin daha donanımlı hale gelerek geliştirilmesi için kişinin okulda alabildiği öğretimi bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Bu nedenle okul, öğrenen kişiler için yaşamının sadece belirli bir kısmını etkiler. Öğrenciler eğitim kurumları dışındaki zamanlarının çoğunu ebeveynleri ve sosyal çevresi ile etkileşim halinde devam ederek öğrenirler.

Bu sebeple eğitimi-öğretimi sadece okulda verilen faaliyetler bütünlüğü olarak sınırlandırılmamalıdır. Öğrencilerin zamanlarının çoğunu okulun dışında geçirdikleri düşünüldüğünde sosyal çevrenin çocuğun yaşamında daha etkin ve etkili bir rol aldığı söylenebilir. Okullar “Toplumsal Açık Sistemlerdir”. Okullara bu kimliği kazandıran en önemli husus ise okulun girdisini içinde yaşam bulduğu ve hedeflerini gerçekleştirmek üzere var olduğu toplumdan alıp ve işledikten sonra yine topluma çıktı olarak sunmasıdır. Bu nedenle okullar toplumdan ayrı düşünülmemelidir.

Okul – aile işbirliği hakkında, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun İkinci Bölümünde Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri başlığı altında, okul ile ailenin işbirliği ile ilgili olarak şu kanun maddesi yer almaktadır:

“Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul aile birlikleri, okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddî imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere; aynî ve nakdî bağışları kabul edebilir, maddî katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işlettirebilir veya işletebilirler. Öğrenci velileri hiçbir surette bağış yapmaya zorlanamaz”.

Eğitimin ilk olarak başladığı kurum ailedir. Aile; davranışların oluşmaya başladığı, örnek alındığı yerdir. Öğrenciler vakitlerinin büyük bir kısmını ve sosyal hayatın ilk temellerini ailede atarlar. Bu nedenle istenmedik davranışların ilk temelleri de ailede atılır. Ailede kazanılan bu davranışların sonraki süreçlerde değişimi oldukça güçleşir. Aile ve ailenin kültürü yeteri kadar tanınmazsa, öğrencinin aileden getirdiklerini de fark etmek mümkün değildir (Türnüklü vd. 2001).

Ebeveynlerin üzerinde olan birçok özellik içerisinde belki de en önemli özellik eğitmen olma özelliklerinin varlığıdır. Şayet toplum ile uyumlu bir aileye sahip çocuk için, ailesi en iyi değerinde bir eğitim yuvasıdır (Akyüz, 1992: 234).

Ebeveynler, çocukları ile en uzun süre yakın ve sıcak iletişimde bulunan kişilerdir. Çocuklar, kültürel ve toplumsal geleneklerini, örf ve adetleri ile değerlerini, temel düşünceleri, alışkanlık ve becerilerini aile kurumunda öğrenir. Çocuğun pozitif bir benlik kimliğini tamamlaması, karakter tasarımı benimsenmesi, topluma karşı duyarlı dahası ülkesine ve milletine olan sorumluluk ve görev bilinci değerlerini kazanması ailesi ile olan etkileşimi sırasında aldığı geri bildirimler önemli rol oynar (Kuzgun,1991).

Çocuklarımızın sosyal hayata uyum sağlamasında aile de okul kadar etkin ve etkilidir. Çocukların ilk sosyal hayat alanı olan ailedeki olgunluğu ve gelişmesi, sonraki sosyal hayat alanı olan okul ile ahenk içinde olması demektir. Bu da çocuğun etkili ve bir o kadar da başarılı ve aktif bir okul yaşantısı olacağını göstermektedir.

Şayet toplumun en küçük ve ilk eğitim kurumu olan aile ile sonraki süreçlerde alınan eğitim ve öğretimin perçinleştiği kurum olan okullarımız arasında uyum problemi olursa çocuklarımızın okulda başarılı olması zorlaşır. Dolayısıyla etkin ve etkili bir okul aile işbirliğinin varlığı problemlerin giderilmesinde ya da olumsuz bir durumun olumlu hale dönüşmesinde etkin bir varlığı olacaktır.

Öğrencilerimizin okuldaki başarısının altında yatan gerçek anlam ise; ebeveynlerin çocuklarına destekleyici olmaları ayrıca eğitimcileriyle etkili bir iletişim halinde olmaları ile orantılıdır.

Bu bağlamda araştırmada tüm bu açıklamalar doğrultusunda okul aile işbirliğinin güçlendirilmesi adına okul aile öğrenci üçgeni dahilinde yani paydaşları arasında belirlenen sorunların ve bu sorunların çözümlerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmaktadır.

1.1. Problem Cümlesi

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda okul aile işbirliğinin paydaşları açısından ele alınırsa ne kadar etkilidir?

1.2. Alt Problemler

- 1) Okul aile işbirliği nedir, okul aile işbirliğinin önemi nedir?
- 2) Etkili bir okul aile işbirliğinde en önemli değerler nelerdir?
- 3) Etkili bir okula aile işbirliğinin paydaşları açısından faydaları nelerdir?
- 4) Etkili bir okul aile işbirliğinin temel ilkeleri nelerdir?
- 5) Okul aile işbirliğinde rolü olan paydaşların hak/sorumluluk ve beklentileri nelerdir?
- 6) Etkili bir okul aile işbirliğini paydaşlar açısından engelleyen nedenler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, T.C Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi okullarda okul aile işbirliğinin işlevsel halinde paydaşları açısından ne kadar önemli olduğu konusunda farkındalık oluşturmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

2023 Eğitim Vizyonu:

Öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve okul; vizyon belgemizin dört temel unsurudur. Öğrencilerimiz, bu ekosistem içerisinde ortak paydayı temsil etmektedir. Ailelerimizin çocuklarımız ortak paydasında buluşabilmesi adına desteklenmesi, 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel beklentileri arasındadır. Unutmayalım ki dallar kökten çıkar. Ailelerin zaman, özne, nesne ve mekân ilişkilerinde gereken derinlik ve tasarruf bilincine sahip olmaları, çocuklarının doğal biçimde yeşermelerine ve yetişmelerine imkân sağlayacaktır.

Çocuklara verilecek eğitim türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. Maddesi).

Çocuklarınız okuma çağına girdikten iş bölümünde bir vazife payı alacakları güne kadar başlıca kasıtlı ve şuurlu terbiye müdahalesinin konusu olurlar. Bu müdahalelerden birisi sizden, diğeri de öğretmenlerden gelir. Siz evde, öğretmenlerde okulda onları yetiştirmeye çalışırsınız. Bu sebeple öğretmen, hayatınızın mana ve gayesini teşkil eden varlığın saadetini sağlama yolunda size en fazla yaklaşmış olan insandır. En büyük işiniz de ortağınız ve yardımcınızdır. Eğer çocuğunuzun saadetini sağlama yolunda kaderin size müttefik yaptığı insanı tanımazsınız, onunla anlaşıp işbirliği yapmazsanız, birbirinizi destekleyip birbirinize yardım etmezseniz, çocuğunuzu birinizin bir tarafa, diğerrinizin de bir başka tarafa çekmeniz, birinizin yaptığını diğerr birinizin bozmanız tehlikesinden kaçınılamaz. Bu takdirde sevgili evlatlarınız zıt tesirler altında bocalamaya ve şaşımaya mahkûmdurlar (MEB, 1947:4).

Eğitim öğretim yılı başladığında öğretim programına uygun hazırlanan ünitelendirilmiş yıllık planlar ile günlük planlar öğretmenlerin derslerde ulaşılmak istenilen kazanımların edinilmesinde birer pusulalarıdır. Okul aile işbirliği ve iletişimini sağlamak, veli katılım sürecini yürütmek için hem velinin hem de okul paydaşlarının hak, sorumluluk ve görevlerini bilmeleri önemli bir yer tutmaktadır. Etkili bir okul aile işbirliği için paydaşların hak, sorumluluk ve görevlerini yerine getirmede üzerine düşeni yapabilmeleri açısından ve farkındalık yaratarak geliştirilmesi açısından yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi Süleymaniye Mahallesi'nde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilkokullarında 2021-2022 eğitim öğretim yılında çalışan yönetici/idareci, öğretmenler ve ilgili öğretim yılında öğrencisi olan velilerle sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Aile İşbirliği Nedir?

Toplumsal bir varlık olan insanın sosyal uyumu iletişimle başlar ve iletişim ile devam eder. Çocukların ilk olarak iletişim halinde olduğu kurum aile çatısıdır. Çocuğun en etkili eğitmeni ve ilk iletişim halinde olduğu ailesidir. Toplum bilimin en esas ve en küçük topluluğu olarak belirtilen aile içerisinde yaşanan eğitimin ayrıca çevreye katılım sağlamak için gerekli olduğu, toplumsal normlar ile ahlaki normların empoze edilme sürecinin başlangıç noktası olduğu yer de yine ailesidir. Dünyaya geline zamanından itibaren ailede eğitime başlayan birey büyüdükçe ve çeşitli çevrelere dâhil oldukça öğrenmesini etkileyen çevre ve bireyler farklılaşır. Okul ise bireyin eğitim hayatını aileden sonra en fazla katkı sunan yerdir.

Toplumsal açık bir sistem olan okullar öğrencilerin gereksinimlerini gidermeye yönelik çalışmasının yanı sıra toplumun ihtiyaç ve gereksinimlerine de yanıt bulmak zorundadır. Toplumsal ve sosyal anlamda yenilikler karşısında gerekli ölçüde değişim sağlanabilmesi ve bireylerin becerikli olma durumlarının sürdürülebilmesi adına okul aile birlikteliği kaçınılmazdır. Etkin ve verimli bir okul aile işbirliği okulun hedeflerinin ailelere karşı açıklayıcı ve anlaşılır nitelikte sunulması, okul ve aile arasında karşılıklı güvenin sağlanması, okulun liderliğinin kabul edilmesi, öğrencilerle ilgili konularda okuldan bilgi alınması ve gerektiğinde rehberlik yapılmasının, sağlıklı bir bilgi alışverişinin yapılarak danışılmasının sağlanması okul ve aile arasında sağlıklı bir ilişkinin oluşmasını sağlayan temel unsurlardır (Koçak,1991,s.130).

Çocukların hem sosyal hem de akademik anlamda başarılarını arttırmanın koşullarından biri, aile çocuk iletişimini sağlıklı hale getirmektir. Dolayısıyla okul aile iletişiminin tanınması; çocuğun iyi olma halini arttırmak ve aile çocuk iletişimini onarma hedefi ile yapılan çalışmalarda yer almalıdır.

Okul aile işbirliği ile çocuğun her yönüyle tanınması ve doğru yönlendirmeler yapılması kolaylaşır. Aileler ve

öğretmenler birbirlerinden beklentilerini anladıklarında ve biri diğerine çocuğun akademik ilerlemesi ve davranışlarıyla ilgili izlenimlerini birbirlerine aktardıklarını da çocuğun gereksinimleri belli olur ve çocuk her yönde gelişir (Peet, Prakke ve Wolf, 2007:36).

Kısaca okul ve ailenin en önemli ve hassas öncelikleri arasında;

- * Çocuğun ilk olarak ailede dünyaya geldiği ve ebeveynleri onun ilk öğretmenleridir.
- * Aile, çocuklarının kendisine, ailesine, ülkesine ve bütün insanlığa yararlı olmasını ister.
- * Okulun çocuktan beklentileri de aile ile paralellik gösterir.

Bu bakımdan okul ile ailenin iş birliği yapması gerekir.

2.2. Okul Aile İşbirliğinin Önemi Nedir?

Eğitim bir bütündür ve bu bütünün parçalarını oluşturan bazı etmenler vardır ki bunlarda eğitimcilerdir. Bunlar aile, öğretmen, akranlardır. Bu bakış açısıyla bilgiye ulaşma, onu anlamlandırma, keşfetme ve yararlılığı/yaratıcılığını ortaya çıkarma şansı verilen çocuk, büyürken daha özgür, kendine ve topluma daha yararlı olacaktır.

Etkin ve etkili bir okul aile işbirliği sağlandığında:

- 1- Okul aile işbirliği paydaşlarının birbirini tamamladığı ve birbiri için vazgeçilmez olduğu anlaşılır.
- 2- Okullar, bilgilerin kazanılmasında ve gündelik hayatta kalıcı öğrenmeyi sağladığı gibi insanların yaşama hazırlanmasında ve sosyalleşmesinde de oldukça önemli olduğu inancı yerleşerek okula karşı aidiyet duygusu perçinleşir.
- 3- Okulda edinilen kazanımlar sonucu gerçekleştirilen başarı sonucunda öğrencilerin yaşamdan istekleri iyileşir bu sayede gelecek kaygılarının azalmasına katkı verir.
- 4- Eğitim-öğretim faaliyetleri gereği okuryazar oranının artması ülke insanı üzerinde hayata yön verme eğilimlerini zenginleştirebilir.
- 5- Sosyokültürel ve ekonomik düzeyi fark etmeksizin, velilerin ve öğrencilerin eğitim aracılığıyla sosyal farkındalık ,demokratik katılım ve etkin vatandaşlık fikirleri gelişir.

Okul faaliyetlerine aktif katılım sağlayan velilerin öğrencilerinde okul başarısının diğer öğrencilere oranla daha yüksek, istenmeyen davranış, şiddet eğilimli davranışların düşük olduğu görülmektedir.

Etkili ve etkin bir aile katılımlarının gerçekleşmesi adına yönetici/idareci, öğretmenlerin veliler ile daimi ve düzenli olarak iletişim kurmasının önemi yüksek olacaktır. Dünya genelinde birçok ülke eğitim sistemlerini şekillendirirken aile katılımını artırmaya yönelik düzenleme ve çalışma yapmışlardır (Starr, 2003).

2.3. Okul Aile İşbirliğinin Paydaşları İçin Yararları

Paydaşlar arasındaki işbirliği sürecinde meydana gelen olumlu ya da olumsuz durumlar çocuğun eğitim sürecine doğrudan yansımaktadır (Gündüz, 2015).

Eğitsel faaliyetler okulda başlasa da aile ortamında ve okul dışındaki çevrelerde tamamlanmaktadır (Akbaşlı ve Tura, 2019). Bu nedenle paydaşlar arasındaki işbirliğinde tüm paydaşlara farklı katkılar sağlanacaktır.

Tablo 1. Okul Aile İşbirliğinin Paydaşları İçin Yararları

ÇOCUĞA YARARLARI	Çocuk öğrenmeye karşı istek durumu pekişir.
	Çocuğun eğitim öğretim başarıları artar.
	Çocuğun kendine güveni gelir ve okul aktivitelerine katılmaya istekli olur.
	Çocuğun çevresi ile olan ilişkileri daha sıcak olur.
	Çocukta istenmeyen davranışları azaltır.
	Çocuğun okula devamlılığı artar .
	Çocuk ailesinin desteğini hisseder.
	Çocuk okula karşı olumlu tutum geliştirir.
ÖĞRETMENE YARARLARI	Çocuğa dair olası problemlerin törpülenmesi sağlanır ve çocuğun sosyal yönü fark edilir.
	Sorumlulukları paylaşır.
	Eğitim öğretim faaliyetleri daha etkin ve verimli uygulanır.
	Ailenin yakından tanınması çocuğun doğru yönlendirilmesini sağlar.
	Çocuğa uygun etkili iletişim yollarını fark eder.
OKULA YARARLARI	Okuldaki aksaklıkların giderilmesinde etkililik artar.
	Ailelerin beklentilerine daha hızlı cevap verilir.
	Kurumun kültürünün oluşması sağlanır.
	Etkili ve verimli bir okul gelişimi sağlanır ve eğitime devamlık sağlanır.
	Velilerin zayıf ve güçlü yanları belirlenir.
VELİYE YARARLARI	Çocuğun eğitim öğretim başarıları hakkında bilgi sahibi olur.
	Çocuğun sosyal ilişki biçimi ile ilgili bilgi edinir.
	Okulun işleyişi hakkında söz sahibi olur bilgi alır ve bilgi aktarır.
	Öğretmenlerini yakından tanıyarak önyargılardan arınır.
TOPLUMA YARARLARI	Çocuğun beklentilerine göre okulun dış paydaşlar ile ilişkisi şekillenir.
	Yaşanılan bölgenin ferah ve güvenilir bir çevre olmasını sağlar.
	Okul üniversite yerel yönetim özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılarak etkin - etkili ve duyarlı bir toplum oluşmasına katkı sunar.

Ebeveynler çocuklarının okuldan önceki eğitmenleri olmaları, bu vesile ile öğretmenler de öğrencilerinin okul dışı ortamlarda da aldıkları eğitim uygulamalarının doğruluklarından endişe duymaktadırlar (Gordon, 1993).

2.4. Okul Aile İş Birliğinin Temel İlkeleri

2.4.1. Okul Aile İş Birliğinin Odağında Çocuk Olmalıdır

Çocuğun iyi olma hali okul aile iş birliğindeki tüm paydaşların ortak ve odak noktasıdır. Veli, öğretmen, okul yönetimi ve dış paydaşların her biri çocuğun maksimum yarar elde edebilmesi için çalışmaktadır. Eğitim öğretim yaşantısında çocuk odak noktasıdır.

2.4.2. Okul İçinde Olduğu Çevrenin Yapısına Ve Koşullarına Uygun Bir Okul Aile İş Birliği Yaklaşımı Belirlenmelidir

Okul aile işbirliği okulun içinde bulunduğu sosyokültürel ve ekonomik yapıya göre değişebilmektedir. Velinin profili ve aile katılımına bakış açısı okul aile yaklaşımını belirleyen ana etmenlerden biridir. Öğretmenler ve okul yönetimi benimseyecekleri yaklaşım konusunda iletişim halinde olmalıdırlar. Her öğretmen farklı bir yaklaşım benimser ise veli katılımını da sağlamanın güç olacağı aşikâr olur. Birbirine benzer ya da paralellik gösteren yaklaşımlara sahip okul paydaşlarının olması kurumun kültürü açısından da önem arz eder. Bu durum öğretmenin veli ile olan iletişimi kadar diğer öğretmenler ve okul yöneticileri ile de iletişim halinde olması gerektiğinin göstergesidir. Bir başka ifade ile benimsenen yaklaşım her ne olursa olsun tüm çocukların eğitim öğretim yaşantılarını destekleyecek düzeyde olup başarılı ve mutlu bir birey olmanın yanında, mutlu bir toplum olabilmeyi sağlamaya yönelik olacaktır.

2.4.3. Etkili İletişim, Okul ile Aile Arasında Kurulacak Ortak Dilin Temeli Olmalıdır

Velilerin etkin katılımını desteklemek ve süreci birlikte yürütebilmek ancak etkili iletişim becerisi ile gerçekleşebilecektir. Ben dili, empati, olumlu düşünme, eşit düzeyde iletişim kurma, açık ve anlaşılır ifadeler ile durumu doğrudan ifade etme, gözlenebilir davranışlar ile konuşma, soru sorma, ve etkin dinleme becerilerinden bazıları olarak değerlendirilir.

2.4.4. Okul Aile İşbirliğinde Veli Katılımı Karşılıklı Etkileşim Üzerine Tasarlanmalıdır

Okul aile işbirliği sürecinde veli katılımı eğitim öğretim sürecinde öğrencilerinde katılımını sağlamak açısından önemlidir. Veliler sadece öğrencilerin ilk öğretmenleri değil aynı zamanda eğitimcilerin ortaklarıdır. Velileri, eğitim öğretim müfredatı programı ve çocuklarının akademik durumları hususunda bilgilendirmek, öğretmenlerin sorumluluğu arasında en başta gelen önceliğidir. Velilerin de de okul programlarının ve hedeflerin

gerçekleşmesinde katkı sunmaları öncelikleridir. Çocukların motive olmalarında, okul ortamında öğrenilenler ile dış dünyadaki fırsatlar arasında bağlantı kurma ya da gündelik yaşamda gereken rollerin üstlenmesinde aktif görev alan velilerdir. Bu bağlamda veli katılımını sağlamak için yapılan planlama ve uygulamalar okul gelişim planının önemli bir parçasıdır.

Etkili ve etkin bir okul aile işbirliği süreçlerine yaklaşım ve tutum açısından paydaşlar arasında bazı noktalarda benzerlikler, bazı noktalarda farklılıklar olduğunu görebilmekteyiz. Benzerlikleri çoğaltmak ve farklılıkları uzlaştırmak için her daim ortak bir dil, ortak bir yaklaşım belirlemeye belirlenen ortak bir dil ve yaklaşımları uygulama çeşitliliğine dönüştürmek ve bu uygulama çeşitliliğini artırmaya ihtiyacımız vardır.

2.5. Okul Aile İşbirliğini Engelleyen Nedenler

Nitelikli bir eğitim öğretimi oluşturabilmek ve öğrencilerin donanımlı bir şekilde hayata hazırlanabilmelerini sağlamak için okul aile iletişimi ve ailelerin bu iletişime katkı sunmaları gereklidir. Aile katılımını ve işbirliği sürecini engelleyen başlıca nedenleri 6 başlık altında toplamıştır (Finder ve Lewis, 1994: 51).

2.5.1. Ailelerin Kendi Okul Yaşantılarının Olumsuzluğu

Ailelerin kendi okul yaşantısına yönelik olumsuzluklar yaşaması, bu olumsuzlukları genelleme yapmaları ve okul hakkında olumsuz tutumlar geliştirmesine yol açabilir. Kendi öğrenciliğine dair olumsuz deneyimlere sahip bireyler çocuklarının okul yaşantılarına katılım konusunda isteksiz davranabilirler.

2.5.2. Ailelerin Ekonomik Sorunları

Aileler, okula davet edilme sebeplerinin çoğunlukla maddi bir katkı sunmaları için olduğunu düşündüklerinden bu önyargı ve yaşanan olumsuz deneyimler maddi geliri düşük ailelerden okula sağlayabilecekleri diğer katkıları olsa dahi bu katkıları engellemektedir.

2.5.3. Ailelerin Okula Ayırabilecekleri Zamanın Kısıtlı Olması

Ailede babaların çalışan bir birey olması davet ya da toplantılar için uyumsuz mesai saatlerine sahip olmaları ya da birden fazla çocuk sahibi olmaları ailelerin diğer çocuklarının bakımı nedeniyle ilgili çocuklarına yeterli zamana sahip olmamaları katılımlarını güçleştirmektedir.

2.5.4. Ailelerin Eğitim Düzeylerinin Düşük Olması

Okula karşı herhangi bir olumsuz yaklaşıma sahip olmasalar dahi aileler eğitim düzeylerinin düşük olması ya da annelerin de okuryazar olmamaları nedeniyle okul etkinliklerinde görev almak konusunda kendilerine karşı güven duymayabilirler.

2.5.5. Öğretmenlerin Olumsuz Tutumları

Bazı öğretmenler aile katılımını kendi işlerine karışılması olarak tehdit görmektedirler. Sınıf içi uygulamaların öğretmenlerin mahremi olduğunu düşünmeleri ve bu nedenle dışarıdan herhangi birinin sınıf içine müdahale etmesinin doğru olmadığını düşünmeleri aile katılım uygulamalarını desteklemek noktasında isteksiz davranabilmektedirler.

2.5.6. Ev ve Okul Kültürünün Farklılığı

Ailelerin ve öğretmenlerin değerlerinin, beklentilerinin, önceliklerinin ve sorumluluklarının farklı olması aile katılımının önündeki engellerden biridir. Öğretmenler, yönetici/ idareciler ailelerin yaşam kültürlerindeki sorunlara ve aile yapısına karşı duyarlı değil ise aileler okulda kendilerini yabancı hissetmekte ve katılım konusunda isteksiz tavırlar sergilemektedirler. Ayrıca bu noktada farklı bir kültürden gelen yönetici/idareci veya öğretmenlerin bulundukları kültürle yaşama biçimlerinde zorlanmaları ya da bulundukları coğrafyada sosyal anlamda sıkıntıya düşmeleri ile bir de iletişim problemlerinin (dil problemleri) eklenmesi kültürel farklılık anlamında sorun oluşturmaktadır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Okul aile iş birliğini güçlendirme üzerine yapılan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, okuyucunun insan yaşamına dair tecrübeler geliştirmesine ve hassasiyet kazanmasını sağlamayı hedeflemektedir (Knafl & Howard, 1984). Nitel araştırmaların insanlara dair bir olgunun, durumun nasıl ve ne şekilde anlamlandırıldığını ortaya çıkarır (Denzin & Lincoln, 2005).

Katılımcıların okul aile işbirliğine dair tecrübelerinin betimlenmesi amaçlandığından bu araştırmada durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, kısıtlı bir sistemin nasıl işlevsel hale gelerek düzenli bir bilgi toplanması için o sistemin detaylı incelenmesini barındıran metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010).

Merriam (2013) ise durum çalışmasını belirli bir sistemin detaylı betimlenmesi ve analiz edilmesi olarak tanımlar. Öte yandan, Creswell (2007)'e göre durum çalışması; araştırmayı yapan kişinin süreç içerisinde kısıtlı bir veya birkaç durumu çoklu veriler içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile detaylıca incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır.

Veri toplarken görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, insanların bakış açılarını, öznel tecrübelerini, duygularını, değerlerini ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça geçerli ve güçlü bir tekniktir. Görüşme sürecinin, gözlem ve yazılı dokümanlardan elde edilen verilerle desteklenmesi araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:40-41).

Görüşme tekniği sosyal bilimcilerin çoğunlukla başvurdukları bir tekniktir. Bilgi alınacak kişilerle yüz yüze konuşma tarzında yapılır. Yüz yüze bir ilişkiye dayanması verilerin elde edilmesinde açıklık ve kesinlik kazandırır (Seyidoğlu, 1997:35).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi Süleymaniye Mahallesi'nde görev yapan ilkokul yönetici/idareci, öğretmen ve 2021-2022 eğitim öğretim yılında öğrencisi okula devam eden velilerdir. Bu sayede optimum veri büyüklüğüne ulaşılan değerlerin doygunluğu kategorilerdeki verilerin tekrar edilmelerine yol açar. Tekrarlamalar ise araştırma boyutunu ve bütünlüğüne işaret etmektedir (Morse, 1991).

Araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Bunun için cinsiyet, öğretmenlerin görev süreleri, idarecilerin görev süreleri, velilerin sahip olduğu öğrenci sayıları farklılık oluşturan katılımcılar araştırma grubuna katılmışlardır. Bu sayede nitel araştırmalarda kanıtlayıcıların kıstaslarından biri olan veri çeşitlenmesi şartı elde edilmiştir (Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018).

Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcı Bilgileri

SIRA NO	RUMUZ	CİNSİYET	GÖREV SÜRESİ	ÇOCUK SAYISI
1	İ1	E	7	
2	İ2	E	13	
3	İ3	K	2	
4	İ4	E	25	
5	İ5	E	10	
6	Ö1	K	8	
7	Ö2	K	12	
8	Ö3	E	5	
9	Ö4	E	21	
10	Ö5	E	2	
11	V1	K		4
12	V2	K		6
13	V3	K		3
14	V4	E		2
15	V5	E		7

Tablo2'de görüldüğü üzere katılımcıların 9'u erkek 6'sı kadındır. Katılımcı öğretmen ve idarecilerin 3 tanesi 1-5 yıl, 3 tanesi 6-10 yıl, 4 tanesi 11-25 yıl arası görev süresine sahiptir. Katılımcı velilerin 3 tanesi 0-5, 2 tanesi 5-10 arasında çocuğa sahiptir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme formu açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunun başına temel bilgileri almak amacıyla sorular eklenmiştir.

Görüşmede kullanılan yönetici/idareci soruları:

- 1-Öğretmenlerin idare ve veli ile olan iletişimini nasıl buluyorsunuz? Var olan iletişim problemleri neler?
- 2-Öğretmenlerin idare ve veli ile yaşadığı iletişim problemleri nasıl giderilebilir?

- 3-Velilerin öğretmen ve idare ile yaşadığı problemler neler, nasıl giderilebilir?
- 4-Velilerin öğrencilerine ve okula karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?
- 5-Velilerin var olan olumsuz tutumlarını değiştirmenin yolları var mı? Neler?
- 6-Okul-aile işbirliği sizin için ne ifade ediyor?
- 7- Okul-aile işbirliğini geliştirmek için nasıl bir yol izlenebilir?

Görüşmede kullanılan öğretmen soruları:

- 1-İdarenin öğretmen ve veli ile olan iletişimini nasıl buluyorsunuz? Var olan iletişim problemleri neler?
- 2-İdarenin öğretmen ve veli ile yaşadığı iletişim problemleri nasıl giderilebilir?
- 3-Velilerin öğretmen ve idare ile yaşadığı problemler neler, nasıl giderilebilir?
- 4-Velilerin öğrencilerine ve okula karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?
- 5-Velilerin var olan olumsuz tutumlarını değiştirmenin yolları var mı? Neler?
- 6-Okul-aile işbirliği sizin için ne ifade ediyor?
- 7-Okul-aile işbirliğini geliştirmek için nasıl bir yol izlenebilir?

Görüşmede kullanılan veli soruları:

- 1 İdare ve öğretmenin veli ile iletişimini nasıl buluyorsunuz? Var olan iletişim problemleri neler?
2. Velilerin idare ve öğretmenle yaşadığı iletişim problemleri neler?
3. Velilerin öğretmen ve idare ile yaşadığı problemler nasıl giderilebilir?
4. İdare ve öğretmenin veliye karşı tutumunu nasıl buluyorsunuz?
5. İdare ve öğretmenin veliye karşı olumsuz tutumunu değiştirmenin yolları var mı? Neler?
6. Okul-aile işbirliği sizin için ne ifade ediyor?
7. Okul-aile işbirliğinin geliştirmek için nasıl bir yol izlenebilir?

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu, Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi Süleymaniye Mahallesi'nde bulunan ilkokullarda görev yapan okul yönetici/idareciler ve öğretmenler ile okulda öğrencisi bulunan velilerden araştırmanın amaçları doğrultusunda bilgi toplamak amacıyla kullanılmıştır.

Görüşmenin yapılma hedefi konunun tüm yapısını saran daha çok açık uçlu suallerin sorulmasına ve detaylı cevapların alınmasına olanak sunan, yüz yüze ve birebir görüşmeler sağlayıp gerekli bilgiler elde edilmesine yardımcı olmasıdır. Görüşme sırasında görüşülen kişilerin duyguları, bilgileri ve tecrübelerine bu sayede ulaşılabilir (Tekin, 2006: 101).

Çalışma yapılan okul yönetici/idarecileri, öğretmen ve veliler ile gönüllülük esası dikkate alınarak yüz yüze görüşme yapılmış; yapılan görüşmeler izin alınarak ses kaydına alınıp deşifresi yazılarak analiz edilmiştir. Görüşülen okul yöneticileri, öğretmen ve velilerin konu ile ilgili fikirlerine ve düşüncelerine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Yapılan görüşmeler ortalama bir saat sürmüştür. Veriler betimleme yöntemi ile çözümlenmiştir.

Betimsel Analiz: Bu yöntemle göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenmiş temalara göre yorumlanır ve özetlenir. Bulgular incelemede kullanılan sorularının belirlediği temalara göre yapılabileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen kişilerin ifadelerini çarpıcı bir biçimde gösterebilmek amacıyla doğrudan alıntılara pek çok yer verilir. Bu tür analiz yapılmasındaki hedef elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir değerle okuyucuya aktarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 224).

Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra katılımcı bireylerden alınan yanıtlar metne dönüştürülmüştür. İnceleme bulguları, katılımcı görüşme soruları öncelik olarak alınarak tema kabul edilmiş ve katılımcılardan elde edilen donelerden kodlamalar yapılmıştır. Metinde yer alan ortak ifadeler belirlenerek temalara dağıtılmıştır. Birebir alıntı cümleler olarak kullanılması tasarlanan ifadeler belirlenerek lüzumu görülen hallerde bulgular içeriğinde birebir alıntı olarak verilmiştir.

4. BULGULAR

Alan yazındaki çalışmalar göstermektedir ki okul aile işbirliği kavramı doğru anlaşılıp öğretmen, idareci/yönetici ve veli tarafından üzerlerine düşen görevler yapıldığında okuldan her anlamda alınan verim artacaktır. Ebeveynlerin eğitim öğretim sürecine katkı sağlaması ile daha verimli bir eğitim-öğretim arasında doğrusal bir ilişki vardır. Ailelerin okul ile olan ilişkileri; okul ile yapılan iş birliği, okul faaliyetlerine katılım göstermesi ve okula olan destek her ülke özelinde önemli konulardan biridir (Şişman, 2013:186). Çocukların eğitim öğretim faaliyetleri üzerinde rol alan ebeveynlerle iletişim kurularak sağlam bir işbirliği oluşturmak okulun asli görevidir. Okulun, nitelikli ve verimli bir eğitim-öğretim sağlayabilmesi için öğrencinin genel yaşantısını biçimlendiren ve ortak eğitmeni olan velilerinde bu konularda hassasiyet göstermeleri gerekmektedir. Etkili bir eğitim öğretim faaliyeti temelinde ebeveynlerle ile okul arasında planlı, etkin, etkili bir birlikteliğe dayanır. Eğitim öğretim faaliyetleri konularında ebeveynler ile okullar bir arada aynı düşünce birliğinde olmalılar.

Aslanargun (2007:132)'a göre,

Sosyal hayatta karşılaşılan sorunların sebebi olarak karşımıza çıkan iletişim yoksunluğu, okul-aile işbirliğinin de etkin ve etkili olamama sebebi olarak gösterilmektedir. Okullarımızda var olan okul-aile birliklerinin etkin ve etkili bir şekilde işletilememesi, okul-aile birliği toplantılarının verimli bir şekilde tam katılımı yapılamaması, okul-aile iletişimde görülen sorunların en başında bulunmaktadır. İletişimde yaşanan bu sorunların varlığı etkin ve etkili bir okul-aile işbirliğinin oluşumunda en büyük engel olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan veliler, okul-aile işbirliğinin ve etkileşiminin gelişmesi için, öğretmenlerin ve yönetici/idarecilerin velileri telefonla arayarak bilgilendirmesi ve öğretmenlerin ev ziyaretleri yapmasının faydalı olabileceğini düşünmektedirler. Arnold vd. (1994)'a göre okul personelinin, telefon aramaları gibi aktif etkileşim yollarıyla velilere ulaşmasının, velilerin okulla iletişime karşı olan tutumlarını geliştirici etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Gökçe (2000) tarafından yapılan bir incelemede de bizim çalışmamızdaki verilere eş değer olarak okul yöneticileri/idarecileri ile öğretmenlerin ve ebeveynlerin karşılıklı olarak etkili ve etkin bir iletişim sağlamaları gerektiği konularında tam bir fikir birliği içerisinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan yönetici/idareci ve öğretmenlere göre velilerin okula karşı olumsuz tutum içinde olmaları, okula ayıracak zamanlarının kısıtlı olmaları, ekonomik sorunlarının olmaları gibi nedenlerin katılımcı veli olmaları yönünde engel olduğunu belirtmişlerdir. Yıldırım ve Dönmez (2008)'e göre de okul-aile işbirliğine yönelik yapılan bir çalışmada çocuğun eğitim hayatında öğretmenin ve okulun bir başına yeterli olamayacağını bu sebeple ebeveynlerin de olumlu desteklerine ihtiyaç duyulduğunu fakat okul-aile işbirliğini engelleyen nedenlerin başında ebeveynlerin okula yeterince ziyarette bulunmamaları ve okulun maddi istekte bulunacağı endişesinin geldiğini ifade etmiştir.

Yapılan görüşme analizleri sonucunda bazı sorulara verilen ağırlıklı cevaplara aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenlerin idare ve veli ile olan iletişimini nasıl buluyorsunuz? Var olan iletişim problemleri neler?

"İletişimlerini orta düzeyde buluyorum. Öğretmenler genellikle idareye şikâyet ve eksik için başvuruyorlar. Veliler ile problem yaşadıklarında bize başvurup elimizde sihirli bir değnek varmış gibi hemen çözülmesi gibi bir beklenti içinde oluyorlar. Var olan iletişim problemlerinin başında birbirini iyi anlamama kendini yanlış ifade etme geliyor."(İ3)

"İletişimleri oldukça kötü öğretmenlerin beklentileri çok yüksek sosyal ve kültürel olarak okulun bulunduğu çevre ve koşullarını yok sayıyorlar. Velinin sosyokültürel yapısıyla öğretmen sosyokültürel farklılıklarının iletişim kurmada en büyük problem olarak görülmesi(dil problemi)" (İ1)

"İletişimleri orta düzeyde denebilir. Öğretmenler bazı durumlarda ast üst ilişkilerini unutup sen dili kullanarak kendilerini ifade ediyorlar bu da öğretmene karşı idarenin zihninde olumsuz bir şablon oluşturuyor. Veli beklentisini ifade ederken öğretmen tarafından hoş karşılanmayıp sanki sınıf yönetimi ve mahremiyetine karşı saldırı olarak algılayıp problem yaşıyorlar."(İ5)

Velilerin öğrencilerine ve okula karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?

"...velilerin okuryazarlık durumlarının düşük olması öğrencilerin akademik başarılarına katkı sunamadıkları ve gerekli yönlendirme ve eğitsel çalışmalarda eksik kalmaları."(İ4)

“...Bazı velilerin kendi öğrencilik dönemlerinde yaşadığı okula karşı olumsuz tutumlarının ebeveynlik dönemlerinde de devam etmesi öğrencilerine aktararak öğrencilerin okula aidiyet duymaları problem olmaktadır.”(İ1)

“...velilerin idare ve öğretmen tarafından okula çağrılmalarında genellikle okula gelmedikleri ancak herhangi bir yardım dağıtımı söz konusu olduğunda davet beklemeden geldikleri ve yardım almak istedikleri görülüyor. Okulu sadece ihtiyaçlarını karşılayan yardım veren kurum olarak görüyorlar.”(İ2)

Okul-aile işbirliğini geliştirmek için nasıl bir yol izlenebilir?

“İlkokullardaki rehber öğretmen norm sayısını artırıp okul veli öğretmen paydaşlarında aktif eğitim ve sosyal aktiviteler yaparak okul aile işbirliği kavramı daha anlaşılır hale getirilip geliştirilebilir.”(İ1)

“...velilerdeki okul aile işbirliği kavramına dair yanlışlar giderilip okulun öğrenciye faydalı olabilmesi için veli desteğinin önemi vurgulanmalı ve gerekli bilgilendirmeler okul idareleri, öğretmenler ve rehber öğretmen eğitimleriyle sağlanmalı.”(İ3)

“...okullara gelir sağlamak amacıyla eğitim politikalarının ve güncel mevzuatların yenilenerek özellikle ilkokullara Milli Eğitim Bakanlığı tarafınca doğrudan okul aile birliği banka hesaplarına ödenek aktarımının yapılması”(İ5)

Velilerin öğretmen ve idare ile yaşadığı problemler neler, nasıl giderilebilir?

“...Çok fazla ve çeşitli problemler yaşıyorlar. Velilerimizin çoğu Türkçe bilmediği için kendilerini ifade etmekte zorlanıyorlar bizde aynı zamanda anlamak ve anlaşılmakta zorlanıyoruz. Yaşanılan problem dil sıkıntısı nedeniyle yanlış anlaşılıyor ve başka alakasız problemlerle karşılaşabiliyoruz.”(Ö5)

“Velilerin yapılan toplantılara katılmamaları çocuklarının akademik durumlarını merak etmemeleri bunun yanında yardım söz konusu olduğu zaman çocuklarını çok önemsiyor gibi ısrarcı davranıp yardım istemeye gelmeleri.”(Ö1)

“...yaşanılan problemler genel her sınıfta okulda aynı durumlarla karşılaşılır. Bulunduğumuz sosyokültürel çevre ve ihtiyaçları belli durumun farkındayız ama bize düşen bu durumla nasıl baş edebiliriz sorusuna cevap aramak. Bunun için velilere anlaşılır olduklarını hissettirip okula dair düşüncelerini olumlu yönde etkileyecek eğitimler ve destekler verilebilir.”(Ö4)

İdare ve öğretmenin veliye karşı tutumunu nasıl buluyorsunuz?

“Öğretmen ve veliler bizi muhatap almıyorlar derdimizi ve ihtiyaçlarımızı anlamayıp önyargılı davranıyorlar kendimizi ifade ederken tereddüt yaşıyoruz dil bilmemek yanlış anlaşılma korkumuz var ve bunların anlayışla karşılanmadığını görünce biz de yanlış tepkilerde bulunabiliyoruz.”(V1)

“...öğretmenimizle iletişim problemi yaşamıyoruz bize olumlu yaklaşıyoruz kendimizi ifade etmekte çekinmiyoruz fakat idare ile iletişim kurarken problem yaşıyoruz kapıdan girmeden yargılayıp önyargılı davranıp dinlemeden geçiştiriyorlar.”(V5)

“...idare ve öğretmen olarak veliye bilgi verip oldukça ilgili davranıyorlar. İstek beklenti ve ihtiyaçlarımız ne olursa olsun dinleyip ne yapabilecekleri konusunda bizi bilgilendiriyorlar.”(V2)

İdare ve öğretmenin veliye karşı olumsuz tutumunu değiştirmenin yolları var mı? Neler?

“Öğretmen ve idarenin bize karşı olan tutumlarını daha iyi anlayış içinde olmaları.”(V1)

“...ev ziyaretleri yaparak koşullarımızı görürlerse bize karşı olan tutumlarında değişiklik olabileceğini düşünüyorum.”(V5)

5. SONUÇ

Velilerin okul ile işbirliği içinde olması, aradaki iletişimi ve işbirliğini daha enerjik bir duruma getirebilmek okul aile birliklerinin en önemli hedefleri arasındadır. Okul ile ebeveynler arasındaki pozitif anlamda işbirliğin artması okul aile işbirliğinin daha işlevsel bir duruma gelmesi ve sonuç olarak ta öğrencilere daha planlı, etkili ve verimli bir eğitim verebilir. Bu sayede eğitim kurumlarının, veliler ile kuracağı iletişimin niteliği velilerin okul aile birliğinin etkinliklerine, okulun diğer faaliyetlerine katılım açısından bu noktada oldukça önemlidir. Çalışmanın bulguları analiz edildiğinde yönetici/idareci, öğretmen ve velilerin okul-aile işbirliğine ilişkin farklı görüşlerde oldukları görülmüştür. Yönetici/idareci ve öğretmenlerin velilerin kayıtsızlığından ve okula karşı aidiyet duygusundan yoksun olmalarından okulu sadece yardım veren bir kurum olarak görmelerinden mustarip iken, öğretmen-veli ilişkisini olumsuz

etkileyen en önemli sebeplerin başında iletişim sorunları, yanlış anlaşılmalara ve maddi sorunlar olduğu düşünülmektedir.

Okul-aile iş birliğinin güçlü olmamasının en önemli nedenleri arasında ebeveynlerin okul aile işbirliği kavramı hakkında yanlış bilgilere sahip olmaları, çocuk eğitimi konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları görülmüştür. Okul yöneticileri ve öğretmenler velilerin okula çoğunlukla geliş nedenleri arasında araştırma bölgesi gereği okulda bir sorun olduğunda ya da bir yardım olduğunda geldiklerinden okula ya da kendilerine yeterince destek verilmediğini belirtmişlerdir. Burada okul yönetici/idareci ve öğretmenler ailelerin okulu ve öğretmenleri desteklemesi açısından eğitim noktasında eksiklikleri ve gerekli veli ya da aile eğitimlerinin yeterli olmadığı düşünülmektedir. Aile ve okul çocuğun eğitim ve öğretiminden sorumlu iki önemli çatıdır.

Bu önemli çatının ya da birlikteliğin aynı paralellikte iletişim halinde olması öğrencilerin yararına olacaktır. Ortaya çıkan bilgiler analiz edildiğinde yönetici/idareci, öğretmen ve veliler arasında okul-aile işbirliğinin oluşması ve güçlendirilmesi için sağlıklı ve olumlu bir iletişime ihtiyaç duyulduğu ve bu sebeple en mühim görevin okul-aile işbirliğinin paydaşları olan gerek yönetici/idareci, öğretmen gerekse de velilere düştüğünü ifade etmişlerdir. Toplumumuzda yaşanan sorunların birçok nedeni arasında iletişim eksikliği olduğu bilinmektedir. Okullarda var olan okul-aile birliklerinin etkili bir şekilde oluşturulmaması ve yönetilememesi, okul-aile birliği toplantılarının düzenli, aktif bir şekilde ve tam katılımın sağlanamaması, okul-aile işbirliği iletişiminde görülen en yoğun problemler arasında sayılabilir. İletişim sorununu çözüme kavuşturmadan, etkili ve etkin bir okul-aile işbirliğine kavuşmak mümkün gözükmemektedir.

6. ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularına dayanarak, okul-aile iş birliği sürecinin daha verimli ve geliştirilmesi adına şu öneriler geliştirilebilir:

- 1-İlkokullarda rehber öğretmen norm belirlemede öğrenci sayısının 300'den 200'lere inilerek norm sayılarının artırılması gereklidir.
- 2-İlkokullara maddi destek sağlama adına veliler finansman kaynağı olarak görülmeyerek Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğünden düzenli olarak ödenek aktarımlarının okulların Okul Aile Birliği hesaplarına yatırılmalarının sağlanması gerekmektedir.
- 3-Ailelere çocuk eğitimi konusunda okul rehberlik servislerince seminer, konferans ve anne-baba eğitimleri düzenlenmelidir.
- 4-Okullarda gerçekleştirilen toplantılar daha işlevsel hale getirilmelidir. Ayrıca toplantıların yanında veli katılımlarını artırıcı faaliyetler düzenlenmelidir.
- 5-Yönetici ve öğretmenler tarafından düzenli aile ziyaretleri düzenlenmelidir. Öğretmenler, velileri düzenli aralıklarla telefonla arayarak ve ev ziyaretleri yaparak çocuklarının ve okulun gelişim süreci hakkında bilgi vermeli ve dinlemelidirler.
- 6-Yönetici/idareci, öğretmen, öğrenci ve velilerin birlikte katılabilecekleri herkesin birbirini yakından tanımasına fırsatlar sunan sosyal etkinlikler düzenlenmelidir.
- 7-Okul-aile birlikleri işlevsel topluluklar haline getirilmelidir. Gerektiğinde velilerin sosyal aktivitelerde başrol olmalarının sağlanması gerekmektedir.
- 8-Velilerin okula karşı önyargıları yok edilmelidir. Velilerin okula aidiyet duygusunu geliştirmeleri adına ve okul aile işbirliği denildiğinde oluşana kavram yanlışlığının olumlu yönde geliştirici gazete, dergi, bülten ya da broşürler düzenlenerek velilere iletilmesi sağlanmalıdır.
- 9- Öğretmelere Milli Eğitim Bakanlığının 2019 yılı itibarıyla başlayan Okul Aile İşbirliğini Güçlendirme Projesi altında verilen hizmet için eğitim seminerlerinin daha da yoğun bir şekilde verilmesinin sağlanması gerekmektedir.
- 10-Son olarak ileri düzeyde bir araştırma önerisi olarak ta etkili bir okul aile işbirliğinin yönetici/idareci, öğretmen, veli ve öğrenci üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla deneysel araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaşlı, S. ve Tura, B. (2019). Okul Aile Birlikleri Okullara Neler Getirdi? Neyi Değiştirdi? *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1747-1768. DOI: 10.26466/opus.621027
- Akyüz, Hüseyin. (1992). *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*. MEB Yay.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik Ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Arnold, K.D., Michael, M.G., Hosley, C.A. ve Miller, S. (1994). Hafif Düzeyde Öğrenme Sorunu Olan Çocukların Ailelerinin Okul-Aile İletişimine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler: ön bulgular. *Eğitim ve Psikolojik Danışma Dergisi*, 5(3), 257-267
- Aslanargun, E. (2007). “Okul- Aile Birliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119–135,
- Chmiliar, I. (2010). Çoklu Kasa Tasarımları. A.J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), Örnek Olay Ansiklopedisi Araştırması (s. 582-583) içinde. SAGE Yayınları.
- Creswell, J. W. (2007). *Nitel Sorgulama Ve Araştırma Tasarımı: Beş Yaklaşım Arasından Seçim Yapmak*. Binlerce Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (2005). *Nitel Araştırmanın Bilge El Kitabı* (3. Baskı). Thousand Oaks, CA: Adaçayı.
- Finders, M., ve Lewis, C., (1994). *Neden Bazı Veliler Okula Gelmiyor*. Kaleydoskop: Eğitimde Çağdaş ve Klasik Okumalar,
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev: Emel Aksay ve Birsen Özkan.) YA-PA Yayınları.
- Gökçe, E., (2000). *İlköğretimde Okul Aile İş birliğinin Geliştirilmesi, IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 15-16 Ekim 1998, *Pamukkale Üniversitesi Denizli Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı.
- Gündüz, S. (2015). *Okul Paydaşlarının Görüşlerine Göre Etkili Okul Geliştirme* [Yüksek lisans Tezi] Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (26. Maddesi)
- Knafl, K. A. ve Howard, M. J. (1984). Nitel Araştırmaları Yorumlama ve Raporlama. *Hemşirelik ve Sağlıkta Araştırma*, 7(1), 17-24.
- Koçak, Y. (1991). Okul-Aile İletişiminin Önündeki Engeller. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,
- Kuzgun, Y. (1991). *Ana Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi, Aile Yazıları*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları
- MEB. (1947). Okul-Aile Birlikleri. Okul-Aile Birliği, *Belleten*, 1, 3-5
- MEB. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen Ve Uygulama İçin Bir Rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Nobel Yayın Dağıtım.
- Morse, J. M. (1991). *Örnekleme Stratejileri*. İçinde: J. M. Morse (Ed.). Nitel Hemşirelik Araştırması: Çağdaş Bir Diyalog (s. 127-145). Adaçayı Yayınları
- Peet, A., Prakke, P. ve Wolf, K. (2007). Hollanda İlkokullarında Zorlu Ebeveynler, Öğretmen Mesleki Stresi Ve Sağlığı. *Uluslararası Eğitimde Ebeveynler Dergisi*, 1, 36-44.
- Starr, L. (2003). Ebeveyn Katılımını Teşvik Etmek İçin Bir Düzine Faaliyet. http://www.Educationworld.com/a_admin/admin1. Siteyi ziyaret tarihi: 10. 04. 2004.
- Seyidoğlu, H. (1997), *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. Güzem Yayınları.
- Şişman, M., (2013). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar* (4.baskı). Pegem A Yayıncılık.

- Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme, *Sosyoloji Dergisi*, 3 (13), (101-116)
- Türnüklü, A., Zoraloğlu, Y., ve Gemici, Y. (2001). İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 27(27), 417-441.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yay.
- Yıldırım, M.C. ve Dönmez, B., (2008). Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Bir Araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 98-115.